

Azərbaycan Respublikası
Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin
"16" dekabr 2022-ci il tarixli
qərarı ilə təsdiq edilmişdir.
Protokol № 56
D/Reyestr № 450

**Proqnozlaşdırma və siyasət təhlili sistemində dair
Metodoloji rəhbərlik**

1. Ümumi müddəalar

Bu Metodoloji rəhbərlik Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında (bundan sonra - AMB) Pul siyasəti və maliyyə sabitliyi komitəsinin iclasları üçün analitik materialların hazırlanması məqsədilə istifadə olunan Proqnozlaşdırma və siyasət təhlili sisteminin mahiyyətini, mərhələlərini və idarəetmə çərçivəsini müəyyən edir.

2. Anlayışlar və akronimlər

2.1. Bu Metodoloji rəhbərlikdə istifadə olunan anlayışlar və akronimlər aşağıdakı mənaları ifadə edir:

- 2.1.1. PSTS – Proqnozlaşdırma və siyasət təhlili sistemi;
- 2.1.2. PSTS qrupu – Proqnozlaşdırma və siyasət təhlili sistemi çərçivəsində Analitik blokun əməkdaşlarından təşkil olunan qrup;
- 2.1.3. PSMSK – Pul siyasəti və maliyyə sabitliyi komitəsi;
- 2.1.4. PSMSK-nin üzvləri – AMB-nin İdarə Heyəti və müvafiq rəhbər şəxslərindən təşkil olunmuş kollegial orqan;
- 2.1.5. Analitik blok – Pul siyasəti, Statistika və Tədqiqatlar departamentləri;
- 2.1.6. Qeyri-struktur modellər – dəyişənlər arasında qarşılıqlı əlaqəyə dair heç bir məhdudiyyətin tətbiq olunmadığı ekonometrik modellər;
- 2.1.7. DSÜT – dinamik stoxastik ümumi tarazlıq modeli;
- 2.1.8. RPM – rüblük proqnozlaşdırma modeli;
- 2.1.9. Pul siyasəti qərarı – faiz dəhlizinin parametrlərinə və pul siyasətinin aralıq və əməliyyat hədəflərinə dair qərarların məcmusu.

3. Proqnozlaşdırma və siyasət təhlili sisteminin məqsədi və mahiyyəti

3.1. Qabaqcıl mərkəzi bankların təcrübəsində olduğu kimi AMB-də də PSTS-nin qurulmasında əsas məqsəd PSMSK tərəfindən pul və məzənnə siyasətinə dair qərarların qəbul olunması üçün analitik dəstək göstərməkdir.

3.2. PSTS-nin tətbiqi global mühitdə, tərəfdaş ölkələrdə gedən iqtisadi proseslərin və Azərbaycanda cari makroiqtisadi vəziyyətin təhlilinə, onu xarakterizə edən əsas göstəriciləri (inflyasiya, məcmu buraxılış kəsiri, iqtisadi artım, məcmu tələbin komponentləri, cari əməliyyatlar balansı və s.) mümkün inkişaf ssenariləri üzrə proqnozlaşdırmağa imkan verir.

3.3. PSTS çərçivəsində biznes proseslər 5 mərhələdən ibarət olmaqla PSMSK-nin iclasından 5 həftə əvvəl başlayır. İlk 3 mərhələ 4 həftəlik müddəti əhatə edir. Bu zaman təhlil nəticələri və ssenarilər üzrə proqnozlar hazırlanaraq təqdimat formatında PSMSK-nin üzvlərinə təqdim edilir. PSTS-nin son 2 mərhələsi 5-ci həftəyə təsadüf edir. Bu mərhələlərdə PSMSK iclasının keçirilməsi, qərarların qəbul edilməsi və ictimaiyyətə açıqlanması təmin edilir.

3.4. PSTS çərçivəsində mərhələlər və həftəlik iş bölgüsü üzrə biznes proseslərin fasiləsiz və vaxtında həyata keçirilməsi ciddi əhəmiyyət daşıyır və müəyyən olunmuş qrafikdən kənarlaşma PSTS-nin mahiyyət və məqsədilə ziddiyyət təşkil edir.

4. PSTS çərçivəsində biznes proseslər

4.1. PSTS çərçivəsində həyata keçirilən biznes proseslər aşağıdakı mərhələləri əhatə edir:

4.1.1. 1-ci mərhələ (1-ci həftə): təqdimatın mündəricatının hazırlanması. Bu mərhələdə PSTS qrupunun koordinatoru tərəfindən ölkə iqtisadiyyatında, qlobal mühitdə və tərəfdaş ölkələrdə gedən iqtisadi proseslər nəzərə alınmaqla PSMSK-də müzakirəyə çıxarılaçaq təqdimatın mündəricatı (əhatə ediləcək aktual mövzular) hazırlanır. Mündəricat əvvəlcə Analitik blokun əməkdaşları arasında müzakirə edilərək təkmilləşdirilir. Daha sonra PSTS qrupunun koordinatoru təqdimatın mündəricatını PSMSK-nin üzvlərinə rəy üçün e-poçt vasitəsilə müvafiq həftənin 3-cü iş günü təqdim edir. PSMSK-nin üzvləri həmin həftənin sonuna qədər mündəricata dair rəy və təkliflər bildirə bilərlər.

4.1.2. 2-ci mərhələ (2-ci həftə): fərziyyələrin və ssenarilərin müəyyən edilməsi. Bu mərhələdə AMB-nin fəaliyyətindən asılı olmayan amillərə (neftin qiyməti və hasilat həcmi, dövlət büdcəsinin parametrləri, qlobal əmtəə birjalarında qiymətlər, tərəfdaş ölkələrdə inflyasiya, iqtisadi artım və s.) dair PSTS qrupu tərəfindən istinad olunacaq fərziyyələr və baza ssenarinin parametrləri hazırlanır. Analitik blok daxilində müzakirələrdən sonra baza ssenarinin reallaşmasına mane ola biləcək risklər müəyyən edilir. Risklər əsasında alternativ ssenarilər (bədbin və nikbin ssenarilər) tərtib oluna bilər. Hazırlanmış fərziyyələr, baza və alternativ ssenarilər müvafiq həftənin 3-cü iş günü PSTS qrupunun koordinatoru tərəfindən PSMSK-nin üzvlərinə rəy üçün təqdim edilir. Müzakirələrdən sonra fərziyyələr və ssenarilər konsensus əsasında PSMSK-nin üzvləri tərəfindən qəbul edilir. Bu mərhələdə paralel olaraq ekonometrik modellərin verilənlər bazasının və təhlillər üçün zəruri olan məlumatların yenilənməsinə başlanılır.

4.1.3. 3-cü mərhələ (3-cü və 4-cü həftələr): təhlillərin aparılması, proqnozların hazırlanması. İlk 2 mərhələdə razılaşdırılmış mündəricat, fərziyyə və ssenarilərə əsasən PSTS qrupunun üzvləri müvafiq təhlillər aparır və makroiqtisadi göstəricilərin proqnozlarını hazırlayır. Analitik blok daxilində müzakirə əsasında təhlil və proqnozlar üzərində təkmilləşdirmə və dəqiqləşdirmələr aparılır. Yekun nəticələrə əsaslanaraq pul siyasəti qərarına dair təkliflər hazırlanır.

4.1.4. 4-cü mərhələ (5-ci həftə): PSMSK-nin iclasının keçirilməsi. Hazırlanmış təqdimat və materiallar iclasın keçiriləcəyi tarixdən ən azı 1 iş günü əvvəl PSMSK-nin üzvlərinə təqdim edilir. İclasda təqdimatı Analitik blokun kuratoru və ya bloka daxil olan departamentlərdən birinin direktoru həyata keçirir. PSMSK iclası 2 gün keçirilir. İclasın birinci günü təqdimat və müvafiq dəqiqləşdirici suallar, ikinci günü isə pul siyasətinə dair təkliflər müzakirə edilir. PSMSK-nin tövsiyələri nəzərə alınmaqla AMB İdarə Heyəti pul siyasəti qərarını qəbul edir. PSMSK-nin iclaslarına dair protokol tərtib olunur və qərar protokolla rəsmiləşdirilir.

4.1.5. 5-ci mərhələ (5-ci həftə): qərarın geniş ictimaiyyətə açıqlanması. AMB-nin rəsmi internet sahifəsində əvvəlcədən müəyyən edilmiş tarix və vaxtda pul siyasəti qərarı pres-reliz vasitəsilə ictimaiyyətə açıqlanır. Hər ilin pul siyasətinin əsas istiqamətləri barədə bəyanatında öncədən açıqlanmış qrafik üzrə qərarlara dair mətbuat konfransı keçirilir.

4.1.6. PSMSK tərəfindən qərar qəbul olunan həftə AMB-ni təmsil edən məsul şəxslər üçün pul və məzənnə siyasəti ilə bağlı "sakit həftə" hesab olunur. Bu həftə ərzində qərarın elan olunduğu günədək müvafiq ictimai kommunikasiya həyata keçirilmir.

5. PSTS çərçivəsində proqnozlaşdırma prosesi

5.1. Proqnozlaşdırma prosesi üç mərhələdən ibarətdir: naukasting, qısamüddətli proqnozlaşdırma və ortamüddətli proqnozlaşdırma.

5.1.1. Naukasting mərhələsində dövr bitdikdən, lakin rəsmi statistik məlumatlar dərc olunmazdan öncə zəruri makroiqtisadi göstəricilər alternativ məlumatlar vasitəsilə qiymətləndirilir.

5.1.2. Naukastingin nəticələrindən istifadə etməklə qeyri-struktur modellər vasitəsilə göstəricilərin qısamüddətli (1-3 rüblük) proqnozu verilir.

5.1.3. Həm naukasting, həm də qısamüddətli proqnoz nəticələri əsas modellər olan DSÜT və ya RPM-ə daxil edilərək ortamüddətli proqnozlar hazırlanır.

6. PSTS-nin idarəetmə və təşkilati məsələləri

6.1. PSTS qrupu Analitik bloka daxil olan departamentlərin əməkdaşlarından təşkil olunur. Qrupa koordinatorluq funksiyası Pul siyasəti və ya Tədqiqatlar departamentlərindən birinin direktor müavini və ya şöbə rəisi tərəfindən həyata keçirilir.

6.2. PSTS qrupunun üzvləri PSTS prosesində istifadə olunan bütün analitik və statistik məlumatlara, həmçinin ekonometrik modellərə çıxış imkanına malik olurlar.

6.3. PSTS-nin mərhələləri üzrə kənarlaşmaların aradan qaldırılması üzrə zəruri tədbirlər Analitik blokun kuratoru və ya bloka daxil olan departamentlərin direktorları ilə koordinasiya edilir.

7. Yekun müddə

Metodoloji rəhbərlik təsdiq edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Mərkəzi Bankın sədri

Taleh Kazımov